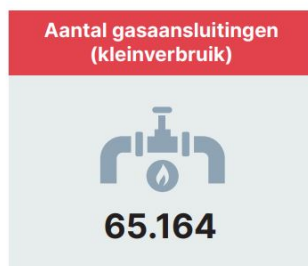
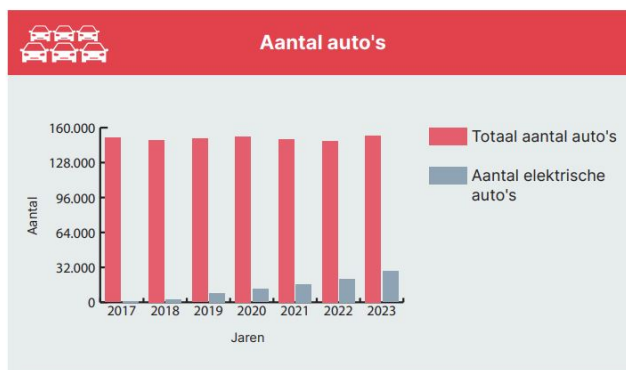
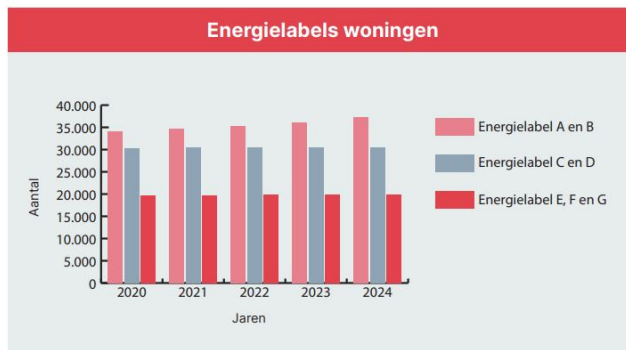
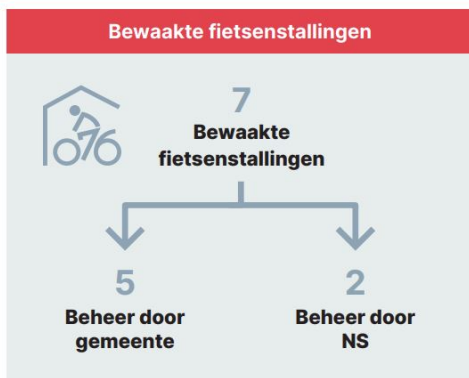
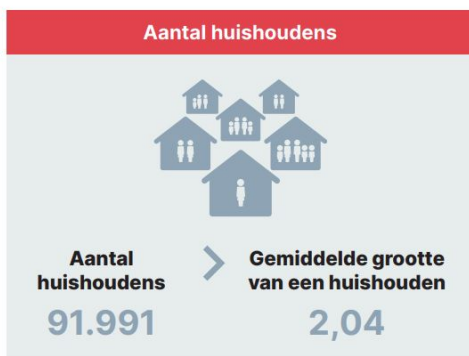

Duurzaam wonen in Breda

Programma
3

DUURZAAM WONEN IN BREDA

Meest recente realisatiecijfers. In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen. Een definitieoverzicht van de kengetallen is opgenomen in de bijlage.

ONZE AMBITIE

Breda is met zijn groene, grenzeloze en gastvrije karakter een fijne stad om te wonen, werken en leven. Dit zorgt ervoor dat Breda nog steeds groeit. Het aantal inwoners en ook het aantal bedrijven dat kiest voor Breda als vestigingsstad stijgt ieder jaar. Het aantal inwoners van Breda is

in 2024 ongeveer 190.000 inwoners en groeit naar circa 215.000 in 2040. Dit is ook nodig, want Breda vergrijsst sneller dan andere grote gemeenten en de krapte op de arbeidsmarkt neemt de komende jaren waarschijnlijk toe. Maar het huisvesten van de nieuwe inwoners brengt de nodige uitdagingen met zich mee. Zo wil iedereen een plek met goede voorzieningen en voldoende groen terwijl de grond schaars is.

Om ervoor te zorgen dat iedereen een fijne plek in onze stad kan vinden en mee kan doen, zet Breda fors in op de bouw van nieuwe woningen. In deze bestuursperiode, tot en met 2026, moeten er 6.000 woningen bijkomen. En de ambitie is dat er in 2040 zelfs 25.000 woningen bijgebouwd zijn. De focus ligt hierbij op betaalbare sociale huur- en koop- appartementen en eengezinswoningen. We maken daarbij onderscheid tussen het hoogstedelijk centrum en veerkrachtige wijken en dorpen. Zo houden we Breda toegankelijk voor een diverse groep inwoners. Tegelijkertijd kost het bouwen van woningen tijd. Om op korte termijn te zorgen voor ruimte en doorstroming investeren we in woningen op tijdelijke locaties. Daarom willen we niet alleen meer woningen bouwen, maar ook de bestaande woningvoorraad beter benutten.

Thema Wonen in Breda

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

De woonopgaven worden steeds ingewikkelder en groter. Deels komt dit door ontwikkelingen waar de gemeente geen invloed op heeft, zoals hogere rentes, migratie en hogere bouwkosten. Tegelijkertijd zien we dat veel mensen moeilijk een huis kunnen vinden in Breda, zoals jongeren en woningzoekenden met een middeninkomen. Ook voor hen moet wonen in Breda mogelijk en betaalbaar blijven. Wonen is immers een grondrecht en een wezenlijk onderdeel van bestaanszekerheid.

We willen dat iedereen zich thuis voelt in Breda en sturen daarom in de omvang en samenstelling van de woningvoorraad in Breda. Daardoor blijft die passen bij onze groei naar meer dan 200.000 inwoners, de demografische ontwikkelingen en de veranderingen in de samenstelling van huishoudens. We willen vooral meer betaalbare huizen bouwen en de bestaande huizen beter benutten.

We willen dat bewoners zo veel mogelijk zelfstandig kunnen wonen met ondersteuning waar nodig. Mede daarom richten we ons meer op collectieve woonvormen. Ook nemen we meer regie over wie welke woning toegewezen krijgt, de woonruimteverdeling. Zo zorgen we er in een krappe woningmarkt voor dat verschillende groepen inwoners een eerlijke kans op een woning hebben. Daarnaast streven we ernaar dat inwoners in een gezond en duurzaam Breda wonen met veerkrachtige dorpen en wijken én een hoogstedelijk centrum.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

In 2025 gaan we aan de slag met diverse acties uit de Woonvisie:

- We bereiden een uitbreiding van de Huisvestingsverordening voor. Daarbij werken we aan de volgende instrumenten:
 - We stellen woningsplitsingsbeleid op.
 - We verkennen de mogelijkheden om eigen inwoners en mensen met een vitaal beroep voorrang te geven op de woningmarkt.
- We stellen beleid op voor innovatieve en collectieve woonvormen.
- We zetten ons proactief in voor de implementatie van nieuwe landelijke wet- en regelgeving, waaronder de Wet goed verhuurderschap en de Wet betaalbare huur. Zo gaan we aan de slag met een huurteam.
- We starten samen met de regio met de voorbereiding voor het opstellen van een volkshuisvestelijk programma. We zetten in op startersleningen. We passen de

voorwaarden van de starterslening aan, zodat het budget uit deze bestuursperiode zo lang mogelijk beschikbaar blijft, maar houden er rekening mee dat het budget waarschijnlijk in 2025 is uitgenut.

- Wonen en zorg zijn een integraal onderdeel bij woonadvisering en beleidsontwikkeling. We werken aan een aanpak voor doorstroming door vergrijzing (PACT Wonen & Zorg) en stellen een (pre)mantelzorgbeleid op.
- We treffen voorbereidingen om bij enkele bouwprojecten (pilots) aan de slag te gaan met circulair en innovatief bouwen in Breda.
- We stellen een aanpak om optoppen te stimuleren, onder andere via een optopbrigade (conform de motie van D66).

Samenwerken

- We staan voor de ambities in de SRBT-woonagenda: we werken toe naar meer fair share en stellen gezamenlijk een basis op voor een urgentieregeling. Ook versterken we de regio door intensiever samen te werken binnen De Baronie en door samen met Hart van Brabant op te trekken in de SRBT.
- Conform de Woonvisie zetten we in op meer samenwerking op het snijvlak van wonen en zorg binnen het PACT Wonen & Zorg. Dat doen we ook binnen de werkgroep Wonen en Zorg van de alliantie. Zo werken we een aanpak uit voor doorstroming. We experimenteren onder andere met financiële maatregelen, zoals pilots met het behouden van de huurprijs, korting op de huurprijs, een verhuiskostenvergoeding en ontzorgen bij een verhuizing. We werken het regionaal afsprakenkader Wonen & Zorg uit binnen De Baronie.
- We werken het regionaal afsprakenkader Wonen & Zorg uit binnen De Baronie.
- We werken meerjarige alliantieafspraken uit. Samen met de corporaties werken we aan meerdere thema's, waaronder:
 - beschikbaarheid en betaalbaarheid
 - pilots woningdelen en woningsplitsen waarbij we de ervaringen meenemen in nieuw beleid
 - transformatieopgaven (woonopgaven en mogelijke verdichtingskansen brengen we voor een aantal wijken op hoofdlijnen in kaart)
 - monitoring van de woningbouwprogrammering (voortgang 30/40/30)
 - woonruimteverdeling waaronder een pilot met positief toewijzen in een Verbeter Breda-wijk
 - nieuwbouw
 - wonen met zorg
 - verduurzaming

Dit zijn de belangrijkste punten uit het bestuursakkoord voor 2025:

- We actualiseren het CPO-beleid en routeboekje (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap). Dit wordt een integraal onderdeel van het nieuwe beleid voor innovatieve en collectieve woonvormen. Daarbij faciliteren we ook een CPO-platform voor geïnteresseerden om elkaar te ontmoeten.
- We werken een aanpak uit voor doorstroming. We experimenteren onder meer met financiële maatregelen, zoals pilots met het behouden van de huurprijs, korting op de huurprijs, een verhuiskostenvergoeding en ontzorgen bij een verhuizing.

INDICATOREN

Deze begroting bevat een set (beleids)indicatoren. Daarmee geven we – naast de begrotingstekst en de financiële overzichten – een beeld van de ontwikkelingen binnen de diverse begrotingsthema's. We actualiseren deze set elk jaar. In de begroting 2025 gaat het om 113 indicatoren. Daarvan zijn er 21 landelijk verplicht. De andere 92 zijn Bredase indicatoren. Elke Bredase indicator staat bij het begrotingsprogramma of thema waar deze indicator betrekking op heeft. Programma 3 bevat 20 beleidsindicatoren, waarvan er 6 landelijk verplicht zijn. Voor alle indicatoren in deze begroting hanteren we peildatum 1 september 2024.

Programma 3. Duurzaam wonen in Breda

Programma-indicatoren

Indicator: Prettig wonen (audit nr 56)

Omschrijving: Rapportcijfer prettig wonen in de buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
7,7		7,7	7,7	7,7

Toelichting: We handhaven de streefwaarde op 7,7. Deze indicator wordt éénmaal per 2 jaar gemeten in de oneven jaren.

Indicator: Duurzaam wonen (audit nr 57)

Omschrijving: % woningen in Breda dat geen gasaansluiting heeft

Bron: Meeteenheid: %

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
		6		

Toelichting: Medio 2024 zijn nog geen betrouwbare realisatiecijfers beschikbaar. Hierdoor kan ook geen streefwaarde worden bepaald voor 2025. Op dit moment wordt onderzocht of er voor deze indicator een beter alternatief is. Als dat het geval is, wordt deze in de eerstvolgende herijkingronde meegenomen.

Indicator: Omgevingsvisie (audit nr 2205)

Omschrijving: De indicator in de begroting loopt gelijk op met indicatoren in de Omgevingsvisie zelf

Bron: nader te bepalen Meeteenheid: nader te bepalen

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
			nog niet van toepassing	Niet van toepassing

Toelichting: In 2021 is de ontwikkeling afgerond van de indicatoren voor de Omgevingsvisie zelf. Op basis hiervan is geen overkoepelende indicator op te nemen in de begroting en jaarrekening. Er wordt een eerste evaluatie van de Omgevingsvisie Breda 2040 gedaan. In dit evaluatieproces wordt op alle in de Omgevingsvisie genoemde indicatoren inzicht geboden op de voortgang van de Omgevingsvisie.

Thema-indicatoren

Indicator: Zoektijd woningzoekenden (audit nr 58)

Omschrijving: Zoektijd woningzoekenden alle reactiemodellen in jaren (inschrijfduur en loting)

Bron: Jaarrapportage Klik voor wonen Meeteenheid: Tijdsduur in jaren

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
2,4	2,4	2,8	2,7	

Productindicatoren Product Wonen

Indicator: Nieuw gebouwde woningen (audit nr 59)

Omschrijving: Aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
6,2	8,2	11,2		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar stuurt op andere indicatoren, namelijk harde planvoorraad woningen (indicator nr 2204) en opleveringen woningen (indicator nr 67).

Indicator: Demografische druk (audit nr 60)

Omschrijving: Groene en grijze druk (percentage jongeren tot 20 jaar en ouderen van 65 jaar of ouder ten opzichte van bevolking van 20 tot 65 jaar)

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: %

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
66,9	66,8	66,8		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Woonlasten éénpersoonshuishoudens (audit nr 61)

Omschrijving: Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: Bedrag

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
691	745	715		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Woonlasten meerpersoonshuishoudens (audit nr 62)

Omschrijving: Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: Bedrag

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
804	861	833		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Gemiddelde WOZ-waarde (audit nr 63)

Omschrijving: WOZ-waarde woningen in duizend euro

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: Bedrag in duizend euro

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
313	336	382		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de goedkope klasse (audit nr 64)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de goedkope prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
2.877	2.863	2.384	Minimaal 2.700 en maximaal 2.900	

Toelichting: Deze indicator is niet meer hanteerbaar gelet op de recent getekende alliantieafspraken 2024-2028. Bij de eerstvolgende herijkingronde actualiseren we de set met indicatoren over de sociale huurvoorraad.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de betaalbare klasse (audit nr 65)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de betaalbare prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
-----------------	-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

14.897	14.921	17.715	Minimaal 16.000 en maximaal 17.250
--------	--------	--------	---------------------------------------

Toelichting: Met het vaststellen van de nieuwe alliantieafspraken 2024-2028 is deze indicator in zijn huidige vorm niet meer actueel. Daarom kan ook geen streefwaarde voor 2025 worden bepaald, en is ook de eerder vastgestelde streefwaarde voor 2024 achterhaald. Bij de nadere uitwerking van de alliantieafspraken volgt ook een herijking van de indicatoren over de sociale huurwoningen.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de bereikbare klasse (audit nr 66)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de bereikbare prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
4.218	4.218	3.006	Tussen de 2.500 en 3.300	

Toelichting: Met het vaststellen van de nieuwe alliantieafspraken 2024-2028 is deze indicator in zijn huidige vorm niet meer actueel. Daarom kan ook geen streefwaarde voor 2025 worden bepaald, en is ook de eerder vastgestelde streefwaarde voor 2024 achterhaald. Bij de nadere uitwerking van de alliantieafspraken volgt ook een herijking van de indicatoren over de sociale huurwoningen.

Thema Verdeling beschikbare ruimte

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Onderdeel daarvan is het Digitaal Stelsel Omgevingswet dat nog steeds niet naar behoren werkt. Daarom heeft de minister een tijdelijke alternatieve maatregel beschikbaar gesteld, in ieder geval tot 31 december 2024. Deze maatregel gebruiken we om af te wijken van het Omgevingsplan. Dat doen we bij initiatieven uit de stad, waaronder omgevingsvergunningen met een afwijking. Omdat de onvolkomenheden nog niet zijn opgelost, wordt de tijdelijke maatregel zeer waarschijnlijk met 1 jaar verlengd. Onze dienstverlening blijft zo in stand. Met de tijdelijke maatregel kunnen we wijzigingen aan het Omgevingsplan uitvoeren en zo de ontwikkelingen in de stad faciliteren. Het opbouwen van het Omgevingsplan gebeurt al wel met de 'Omgevingswetstandaard', omdat de onvolkomenheid in het Digitaal Stelsel Omgevingswet daar geen effect op heeft.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

In 2025 gaan we door met het gebiedsgericht opbouwen van het Omgevingsplan. Een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet is participatie. Hoe we daar invulling aan geven, hebben we vastgelegd in de Participatieleidraad. De gemeente wil een participatieregisseur inzetten. Zo kunnen we onze eigen participatie verbeteren en een positieve bijdrage leveren aan het participeren met alle stakeholders. De geschikte kandidaat is nog niet gevonden. Daarom blijft de vacature openstaan en blijven we op zoek.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

Thema Grote woonprojecten in de stad

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Deze bestuursperiode maken we de bouw van 6000 nieuwe woningen mogelijk in harde plannen. Dat wil zeggen dat ze opgenomen zijn in een vastgesteld bestemmingsplan of omgevingsplan, of hierin mogelijk zijn gemaakt met een afwijkingsvergunning. Ook zorgen we in deze periode voor 750 tijdelijke woningen, samen met de Bredase woningcorporaties. Daarnaast is in de SRBT-woondeal afgesproken dat er in Breda 5250 woningen worden gebouwd tussen 2022 en 2026.

In nieuwe woningbouwplannen hanteren we de verdeling 30% sociale huur, 40% middelduur en 30% vrije sector. Daarmee zorgen we voor meer betaalbare woningen. We liggen op koers om de bouw van 6000 woningen in harde plannen vast te leggen deze bestuursperiode. Ook is de benodigde beweging naar 30/40/30 in gang gezet.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Om de doelen voor woningbouw te halen, voeren we de acties uit de Bredase Woon- en Bouwagenda 2023-2026 verder uit. Samen met onze partners werken we aan zo'n 80 woningbouwprojecten van minimaal 20 woningen. We versnellen niet alleen de planfase van bouwprojecten, maar gaan ook meer aandacht besteden aan de planning in de uitvoeringsfase. Dit doen we aan de Bredase Bouwtafel, samen met marktpartijen en de Bredase corporaties. Daarnaast stemmen we de voortgang van de woningbouw ook regionaal met deze partners af, aan de regionale Woontafel Baronie en aan de regionale Versnellingsstafel SRBT.

Zo'n 75% van de afgesproken 6000 woningen is al door de gemeenteraad vastgesteld of als ontwerp in procedure gebracht. In 2025 volgt de resterende 25% (zo'n 1500 woningen). Van de opgave van het realiseren van 750 tijdelijke woningen zijn inmiddels 392 tijdelijke woningen in harde plannen, waarvan 247 ook al in aanbouw. Voor de bouw van ruim 220 tijdelijke woningen zijn locaties voorzien en voor het realiseren van de resterende opgave loopt een vervolgerkenning.

We voeren het bestedingsplan Wonen & Gebiedsontwikkeling 2023-2026 verder uit. Hierin is € 19,5 miljoen gekoppeld aan acties om woningen te bouwen. Deze middelen zijn onder meer toebedeeld aan de 4 grote gebiedsprogramma's (Bavel, Gasthuisvelden, CrossMark-'t Zoet en Centrum-Oost), de tijdelijke woningen en extra personele capaciteit voor de woningbouwopgave.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Opleveringen woningen (audit nr 67)

Omschrijving: Gerealiseerde woningbouw (bruto toevoeging)

Bron: Gemeente Breda, afdeling Ruimte Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
851	971	1.167	1.500	1.000

Toelichting: We streven naar een woningbouwproductie van minimaal 1.000 woningen. Landelijk wordt een mogelijke bouwtempo verwacht in 2025, dit is ook mogelijk te verwachten in Breda. Samen met onze woningbouwpartners werken we aan een structureel hogere woningbouwproductie. Om huidige en nieuwe bewoners meer mogelijkheden te bieden op de Bredase woningmarkt en om een dip in woningbouwopleveringen later te compenseren. Dit doen we aan de hand van onze versnellingsagenda wonen: de Bredase Woon- en Bouwagenda 2023-2026.

Indicator: Harde planvoorraad woningen (audit nr 2204)

Omschrijving: Het aantal woningen in harde planvoorraad

Bron: Gemeente Breda, Afdeling Ruimte Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
4.050	3.395	4.335	5.000	5.500

Toelichting: Dit is het totaal aantal woningen in de harde plannen op de peildatum van 31 december van het jaar. Dit staat dus los van de doelstelling vanuit het bestuursakkoord om 6.000 nieuwe woningen naar harde plannen te brengen in de vier jaar van deze bestuursperiode. Het doel is de woningbouwproductie verhogen. Daarvoor is een toename van het aantal woningen in de harde plannen nodig. Dit zijn namelijk de op te leveren woningen van de komende jaren. Daarom verhogen we de streefwaarde verder naar 5.500 woningen in harde plannen hebben en daarmee de bouw hiervan mogelijk hebben gemaakt.

Thema Bereikbaar Breda

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Ambities

Door zijn strategische ligging is Breda een aantrekkelijk knooppunt voor reizen van en naar Oost-Brabant, de Randstad en steden als Antwerpen en Brussel. Door grote (binnen)stedelijke ontwikkelingen staan we voor de uitdaging om de stad en de dorpen goed bereikbaar te houden. Dit is onder meer lastig doordat de (financiële) middelen van het Rijk en de provincie om te investeren in het infrastructurele (hoofd)netwerk de komende jaren beperkt zijn.

Een veilig, robuust en duurzaam bereikbaar Breda is cruciaal voor de leefbaarheid van de inwoners, een beter ondernemersklimaat en aantrekkelijkheid voor bezoekers. Dit vraagt veel op het gebied van mobiliteit, waarbij we inzetten op een uitgebreid mobiliteitsnetwerk. Hiermee zorgen we ervoor dat iedereen zich zo optimaal mogelijk van, naar en binnen de stad kan verplaatsen. Het is belangrijk dat het autoverkeer gebruikmaakt van de juiste routes, waardoor er meer ruimte ontstaat voor langzaam verkeer. De fiets is een aantrekkelijk alternatief voor (binnen)stedelijke verplaatsingen. Een goed (Hoogwaardig) Openbaar Vervoersnet van stads-, (inter)regionale en (inter)nationale verbindingen maakt het mobiliteitsnetwerk compleet. We willen dat inwoners vrij kunnen kiezen hoe zij zich van a naar b verplaatsen. Ondersteund door gedragscampagnes maken we mensen bewust van de keuze die zij maken voor een modaliteit (auto, OV, fiets of lopen). Een robuust mobiliteitsnetwerk en de keuzemogelijkheden zijn niet alleen belangrijk voor onze inwoners en bezoekers, maar ook voor het goederenvervoer. Door bijvoorbeeld ons (online bestel)gedrag worden er steeds meer spullen verplaatst.

De mobiliteitsopgave hangt nauw samen met onze opgaven op het gebied van verstedelijking en duurzaamheid. Daarom werken we samen met de regio, de provincie en het Rijk om het mobiliteitsnetwerk verder te verbeteren. Regionale samenwerking is belangrijk voor de ontwikkeling van Breda én de regio, want mobiliteit stopt niet bij de gemeentegrens. We maken regionale afspraken binnen de stedelijke regio Breda-Tilburg en met de Baronie-gemeenten. Een van de grootste uitdagingen daarbij is de leefbaarheid van de dorpen. Hierbij zoeken we naar mobiliteitsoplossingen voor de korte en lange termijn om ook daar de woningbouwlocaties te ontwikkelen.

De capaciteit om auto's te parkeren en fietsen te stallen, staat zowel op straat als in de garages onder druk. We hebben te maken met binnenstedelijke verdichting, een aantrekkende economie, een aantrekkende werking van publieksactiviteiten en een nog altijd toenemend autobezit. Daardoor is parkeerregulering binnen de schil rondom de binnenstad niet toereikend om de stad bereikbaar en toegankelijk te houden. We onderzoeken nu het parkeren in de binnenstad om het effect van alle ontwikkelingen in beeld te brengen en om maatregelen te kunnen treffen voor een gezonde balans tussen vraag en aanbod.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Mobiliteit

In 2025 werken we aan:

- een betere verkeersveiligheid, vooral op de routes naar scholen en in de wijken en dorpen
- een betere verkeersveiligheid en leefbaarheid door infrastructurele maatregelen te nemen op meerdere 30- en 50-kilometerwegen, zoals de Heerbaan en de kruising Heksenwiellaan-Emerparklaan
- gedragscampagnes en andere communicatievormen om de verkeersveiligheid te vergroten en inwoners bewuster te laten kiezen voor een modaliteit die past bij hun reis
- projecten in het kader van de Krachtenbundeling Smart Mobility Zuid-Nederland, zoals Slim Sturen, regionale regelscenario's en de samenwerking met de verkeerscentrale van Rijkswaterstaat in Helmond
- de aanpassing van de taxiverordening en de bijbehorende uitvoeringsorganisatie

- infrastructurele projecten, zoals de Blauwe Kei, de Generaal Maczekstraat, de Roosbergseweg/Sportpark De Roosberg en de St. Annastraat
- (fiets)maatregelen bij (intelligente) verkeersregelinstallaties
- de bouw van een fietsbrug bij de Halsche Vliet/Noordrand-Midden als afronding van een fietsverbinding in het buitengebied van Prinsenbeek richting Etten-Leur
- de uitbreiding van de fietsenstalling aan de zuidoostzijde van station Breda
- de aanleg van delen van de fietsroute tussen de binnenstad en de Haagse Beemden
- de aanleg van de fietsbrug over de singels
- het aanpassen van bushaltes in het kader van de OV-concessie 2025
- de afronding van de snelfietsroute Breda-Tilburg (F58 via de St. Ignatiusstraat)
- voorbereidende werkzaamheden voor het project Westerhagelaan-Elleboog
- voorbereidende werkzaamheden voor (toekomstige) gebiedsontwikkelingen, zoals Centrum-Oost, Gasthuisvelden, 't Zoet en Bavel
- de implementatie van de meest effectieve stimuleringsmaatregelen voor emissiereductie door verkeer en vervoer in de stad
- een plan van aanpak voor de invoering van een Zero Emission-zone, inclusief de begrenzing en de invoeringstermijn
- de verdere uitwerking van de maatregelen uit het meerjarig multimodaal mobiliteitspakket voor de stedelijke regio Breda-Tilburg en het no-regret-pakket A58. Dit doen we in samenwerking met het Rijk, de provincie en de regio. Onderdeel van het mobiliteitspakket is de lobby voor een (extra) ontsluiting op de A16. Deze is nodig voor een betere afwikkeling van het (regionaal doorgaand) verkeer in Prinsenbeek.
- de nadere uitwerking van het Bus Rapid Transport-systeem Breda-Gorinchem-Utrecht, in samenwerking met hogere overheden
- de lobby op de (internationale) spoordossiers, waarbij documenten als 'Toekomstbeeld OV 2040' en 'OV in 2040: de zuidelijke hink-stap-sprong' het uitgangspunt zijn

Duurzame mobiliteit

De verduurzaming van de Bredase mobiliteit is een belangrijke pijler van de Mobiliteitsvisie. De uitvoerende werkzaamheden hiervoor zijn ondergebracht in het klimaatplan, onder het thema 'Schone Mobiliteit'. De werkzaamheden die we hiervoor in 2025 uitvoeren, zijn terug te vinden in de klimaatbegroting 2025-2028.

Bereikbaarheid van de binnenstad

Ook in 2025 moeten verkeersdeelnemers rekening houden met afsluitingen van wegen in en rond de binnenstad. De belangrijkste is de aanpassing van de Vlaszak-Oude Vest, die in het 2e kwartaal van 2024 is gestart. De Vlaszak wordt van gevel tot gevel opnieuw ingericht. Dit heeft consequenties voor bussen, fietsers, voetgangers en automobilisten. De gewijzigde verkeersstromen worden gemonitord en waar nodig sturen we bij. Verder starten we in 2025 met de volgende fase van de Nieuwe Mark (Waterplein-Fellenoordstraat), waardoor de Markendaalseweg afgesloten blijft voor doorgaand verkeer.

Parkeren

- In 2025 is de harmonisatie van tarieven en tijden in de stad een feit. Breda heeft dan drie tarieven. Voor de centrumzone, de singelzone en de parkeergarages. Alle parkeerborden worden hier tijdig op aangepast om onduidelijkheid en onnodige fouten te voorkomen.
- We verhogen de tarieven voor kort parkeren op straat.
- Het mobiele fietsenstallingsconcept is doorontwikkeld en wordt als product in de Bredase evenementenmarkt gezet.
- Er wordt een permanente klimaatadaptieve fietsenstalling aangelegd bij het NAC stadion.
- Medio 2025 zorgen we samen met de NS voor extra ruimte om fietsen te stallen bij het station.
- De kassaboot van rondvaart De Nieuwe Mark moet vervangen worden. Het plan is een nieuw kassapunt, dat we waar mogelijk combineren met enkele andere wenselijke functies in de binnenstad (uitvalspunt voor de hulpdiensten, openbaar gehandicaptentoilet).
- We leveren een haalbaarheidsstudie op naar de toekomst van parkeergarage Oranje Zuid als binnenstadhub (in ieder geval als bewonersgarage en grote fietsenstalling).
- We ronden het reguleren van de schil rondom het centrum af. Daarbij houden we rekening met de criteria op het gebied van parkeerdruk, veiligheid en stedelijke ontwikkeling.
- We versnellen de digitalisering van het fietsen stallen:
 - We doen ervaring op met 24/7 stallingen zonder continu beheer voor verschillende doelgroepen.
 - We starten met het ophalen van fietsen op afspraak bij het depot én het thuisbrengen van geruimde fietsen.
- We ronden de implementatie van het nieuwe parkeermanagementsysteem in de parkeergarages af. De nieuwe apparatuur betekent een forse impuls voor onze dienstverlening en de beleving van de parkeerder.
- De aanbesteding van de parkeerautomaten op straat (op kenteken, cashless en op zonne-energie) wordt afgerond en de 200 automaten worden vervangen.
- We starten een aanbesteding voor het beheer en de centrale meldkamer van de parkeergarages.
- De upgrade van de Baronesgarage is in 2025 klaar.
- We leveren een parkeerstrategie op.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Bereikbare binnenstad (audit nr 68)

Omschrijving: Tevredenheid over bereikbaarheid binnenstad door Bredanaars

Bron: Gemeente Breda, Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
73	72	73	70	70

Toelichting: Minimaal 70% van de Bredanaars is tevreden over bereikbaarheid binnenstad.

Indicator: Verkeersveiligheid (audit nr 70)

Omschrijving: Rapportcijfer door Bredanaars van verkeersveiligheid eigen buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
6		6	Een zo hoog mogelijk rapportcijfer	Een zo hoog mogelijk rapportcijfer

Toelichting: Het streven is een zo hoog mogelijk rapportcijfer, omdat de gemeente op verkeersveiligheidsgebied altijd streeft naar beter. Opmerking: Het onderzoek van de Buurtenquête vindt alleen in de oneven jaren plaats.

Indicator: Duurzaam vervoer (audit nr 2404)

Omschrijving: Aandeel duurzame verplaatsingen te voet, met de fiets en het OV (Modal split)

Bron: ODIN / CBS Meeteenheid: %

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
41,7	46,8	45,8	Doel is stijgende lijn	Doel is stijgende lijn

Toelichting: We streven naar een groei van het aandeel duurzame verplaatsingen. Vanaf de begroting 2024 maken we gebruik van het onderzoek Onderweg in Nederland (ODIN) van het CBS. De realisatiecijfers zien hierop met terugwerkende kracht aangepast.

Thema Breda is een duurzame en bestendige stad

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Breda wil een groene en gezonde stad zijn die klaar is voor toekomstige veranderingen. Een stad waar je gezond kunt leven en werk kunt vinden. Bij de ontwikkeling van Breda lopen we tegen meerdere grenzen aan, zoals stikstof, hittestress en schaarste op het elektriciteitsnet. De verdergaande verstedelijking raakt diverse milieuthema's, zoals geluid, geur, luchtkwaliteit en externe veiligheid. Voor deze thema's moeten de afwegingen steeds meer lokaal worden verankerd in het beleid om de fysieke leefomgeving te beschermen en te verbeteren.

In 2025 werken we (verder) aan de volgende doelen:

- We behouden en verbeteren de kwaliteit van de fysieke leefomgeving door onze inzet op meerdere milieuthema's: bodem, lucht, geluid, biodiversiteit, geur en externe veiligheid.
- We verminderen de uitstoot van broeikasgassen ten opzichte van 1990 om in 2044 CO₂-neutraal te zijn (en in 2030 minimaal een reductie van 55% te bereiken).
- We versnellen de energiebesparing in de stad. Dat doen we onder meer door een collectieve aanpak in buurten, een efficiënte communicatiestrategie en natuurvriendelijk isoleren.
- We versterken de natuur en de biodiversiteit, met speciale aandacht voor het natuurnetwerk, ecologische verbindingzones, landschap en dierenwelzijn.
- We behouden en versterken de kennis over natuur en milieu bij onze inwoners.
- We behouden uitnodigende en toegankelijke recreatievoorzieningen bij recreatieplassen, waarbij de recreatiedruk in balans blijft met de natuurwaarden.

Via Boerderij Wolfslaar zorgen we voor natuur- en duurzaamheidseducatie voor al onze inwoners en vooral voor de toekomstige generatie. Daardoor groeien zij op met gewenste voorbeelden en ervaringen op het gebied van natuur en biodiversiteit, dieren en dierenwelzijn, gezonde voeding en de herkomst van voeding, klimaat, energietransitie en de circulaire economie. Dit doen we samen met de overige kinderboerderijen en dierenweides in Breda.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Beleidsactualisatie en beleidsuitvoering gezonde fysieke leefomgeving

We werken aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en zorgen daarbij voor een goede balans tussen het beschermen, benutten en herstellen van de kwaliteit van de leefomgeving. Met de komst van de Omgevingswet zijn veel afwegingen decentraal weggelegd. We actualiseren daarvoor ons beleid en verankeren de beleidslijnen ook in het Omgevingsplan. Daarnaast gaan we door met de beleidsuitvoering. Zo werken we bijvoorbeeld verder aan de afronding van de resterende 6 spoedlocaties voor bodemverontreinigingen, die uiterlijk in 2030 klaar moeten zijn.

Beleidsuitvoering klimaat

Breda blijft goed op weg om in 2044 klimaatneutraal te zijn. De projecten die in 2025 bijdragen aan onze doelstellingen op het gebied van duurzaamheid, zijn te vinden in de klimaatbegroting 2025-2028, zoals opgenomen in deze begroting.

Beleidsuitvoering biodiversiteit en landschap

We leggen nieuwe natuur aan en versterken de biodiversiteit. In 2025 werken we daarvoor aan de volgende projecten:

- Binnen het Natuurnetwerk richten we 4 terreinen in die al beschikbaar zijn: Landgoederenzone Haagse Beemden-Zuid, Lage Vuchtpolder fase 2, een nieuw bos aan de Marelleweg en een nieuw bos aan de Overaseweg.
- We kopen 20 hectare grond aan voor nieuwe natuur als onderdeel van het Natuurnetwerk.
- Voor de ecologische verbindingzones (EVZ's) Mark en Singels maken we een ontwerp, en we starten met de inrichting van de eerste deeltrajecten. (De EVZ is een van de maatregelen om te voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water, de KRW).
- We leggen 4 faunapassages aan. Denk daarbij aan een groenstrook over bruggen, een faunatunnel onder een weg en hekken om dieren naar de passages toe te geleiden.
- We ronden het project Ommetje Haagse Beemden af, waarmee er een betere verbinding ontstaat tussen de wijk en de omliggende natuurgebieden.
- We gaan in 2025 met meerdere projecten, ontwikkelingen en externe initiatieven invulling geven aan Van Gogh Nationaal Park. Het gaat dan bijvoorbeeld om natuurontwikkeling in het Markdal en langs de singels, de recreatieve reis langs de Weerijds (route van Nassau tot Van Gogh) en het Middeldreefje.
- We starten met de uitvoering van de top 10 activiteiten uit de nota 'Dieren in Breda'. Een concept van de nota 'Dieren in Breda' is aan de raad ter bespreking voorgelegd.
- We werken aan het behoud van gebouwgebonden soorten, zoals vleermuizen. Dat doen we met het onlangs opgestelde soortenmanagementplan. We verwachten in 2025 een omgevingsvergunning van de provincie te krijgen op basis van dit plan. Tegelijkertijd gaan we aan de slag met maatregelen, zoals de aanleg van alternatieve kraamverblijven voor vleermuizen.

Recreatievoorzieningen

- Het wordt steeds drukker bij de Galderse Meren. Daarom hebben we een gebiedsprofiel en een gebiedsvisie opgesteld. Eerder dit jaar zijn we al gestart met de uitwerking daarvan, zoals het vernieuwen van de toiletten. In 2025 gaan we aan de slag met andere verbeteringen en vernieuwingen bij de recreatieplas, zoals een tijdelijke horecavoorziening.
- Voor alle recreatieplassen maken we afspraken met marktpartijen over de parkeerontwikkeling bij drukke dagen, een goed gebruik van de ligweides en het toezicht.

We verhogen het dagtarief van € 3 naar € 6, waarmee we een deel van de hogere kosten kunnen opvangen. Hier zijn we in 2024 mee gestart en dit zetten we in 2025 voort.

- De Asterdplas is enkele jaren geleden opnieuw ingericht. Daardoor is het nu het hele jaar door drukker. In 2025 werken we aan de laatste verbeteracties.
- De kwaliteit van het andere oppervlaktewater in Breda wordt continu gemeten, zodat mensen eventueel ook op andere plekken verkoeling kunnen zoeken op warme dagen. Daardoor kan de druk op de Galderse Meren en de Asterdplas afnemen. Op onze website is actuele informatie te vinden over de zwemwaterkwaliteit van de Mark en de singels.

Natuur- en duurzaamheidseducatie

In 2025 hebben we voor natuur- en duurzaamheidseducatie de volgende speerpunten:

- Natuur- en duurzaamheidseducatie is belangrijk bij de grote transitie van nu. Daarom geven we het een plek in alle relevante visiedocumenten en in de praktijk.
- We bezuinigen € 50.000 op natuur- en duurzaamheidseducatie en op de dierenweides.
- We werken de plannen voor het professionaliseren en centraliseren van de niet-gemeentelijke kinderboerderijen en dierenweides verder uit passend binnen de visie 'Breda, stad in een park' en Verbeter Breda (waar het gaat om de Sik en Parkhoeve).
- We actualiseren onze activiteiten en educatiematerialen op basis van thema's als dierenwelzijn, circulariteit en klimaat.
- We blijven initiatieven en organisaties ondersteunen bij vraagstukken op het gebied van duurzaamheid. In het bijzonder begeleiden we het Ecoschoolprogramma binnen het voortgezet onderwijs. Daarnaast onderzoeken we welke ondersteuning het primair onderwijs nodig heeft, zodat we die kunnen bieden. Verder actualiseren we ons educatieve aanbod. We ontsluiten dit via de Educatiewijzer Breda. Hiermee kan het onderwijs invulling geven aan zijn visie op natuur- en duurzaamheidseducatie.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Energie en klimaat (audit nr 71)

Omschrijving: Klimaatneutraal in 2044, uitstoot CO2 in kiloton per jaar

Bron: Regionale Klimaatmonitor Meeteenheid: Kton CO2

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
645	578		564	535

Toelichting: In 2044 moet Breda CO2 neutraal zijn. Om dit te bereiken moet er een jaarlijks afname van ruim 28 Kton CO2 gehaald worden. Het gaat hierbij om de uitstoot exclusief CO2 uitstoot van (auto)snelwegen.

Indicator: Fijnstof (audit nr 72)

Omschrijving: Aantal dagen per jaar dat concentratie PM10 meer is dan 50 µg/m3

Bron: Luchtmeetnet.nl Meeteenheid: Aantal dagen

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
2		3,5	Maximaal het gemiddelde niveau van de afgelopen 3 jaar	Maximaal het gemiddelde niveau van de afgelopen 3 jaar

Toelichting: De ambitie is om het aantal dagen met overschrijding zover mogelijk terug te brengen. De streefwaarde is maximaal het gemiddelde niveau van de afgelopen drie jaar.

Productindicatoren Product Milieubeheer**Indicator: Hernieuwbare elektriciteit (audit nr 73)**

Omschrijving: Aandeel hernieuwbare elektriciteit van totale energie

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: %

Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Streefwaarde 2024	Streefwaarde 2025
14,8	21,9			n.v.t.

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator, waar de gemeente niet rechtstreeks op stuurt. De gemeente stuurt op een andere (bredere) indicator, namelijk 'hernieuwbare energie'. De lange termijn doelstelling is om in 2044 volledig over te zijn gestapt naar 'hernieuwbare energie'. In 2022 (het meest recente realisatiecijfer) was het aandeel hernieuwbare energie 10,4 %. In de eerstvolgende begroting zal de indicator 'hernieuwbare energie' worden opgenomen.

WAT MAG HET PROGRAMMA KOSTEN?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2023	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
Wonen in Breda	4.677	6.709	2.162	2.264	2.350	2.349
Verdeling beschikbare ruimte	6.204	6.145	8.223	6.753	5.893	6.009
Grote woonprojecten in de stad	13.550	17.428	9.446	4.921	3.740	3.559
Bereikbaar Breda	17.071	17.874	17.975	17.747	18.353	18.394
Breda is een duurzame en bestendige stad	13.176	26.281	24.279	19.475	15.608	12.093
Reserve Bodemfonds	0	0	191	191	191	191
Reserve Klimaatfonds	290	314	314	314	314	314
Reserve bovenwijkse voorzieningen	1.860	1.044	59	0	0	0
Algemene reserve programma 3	0	279	537	637	137	137
Exploitatiereserve programma 3	400	0	0	0	0	0
Investeringsreserve programma 3	391	2.830	3.884	104	98	92
Totaal Lasten	57.619	78.903	67.070	52.406	46.684	43.137
Baten						
Wonen in Breda	1.223	30	30	30	30	30
Verdeling beschikbare ruimte	4.474	3.188	2.909	2.850	2.850	2.850
Grote woonprojecten in de stad	8.848	15.253	7.280	3.821	1.846	1.846
Bereikbaar Breda	17.470	17.589	21.015	21.615	21.615	21.615

Exploitatie	Jaarrekening 2023	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Breda is een duurzame en bestendige stad	4.968	17.500	14.369	12.171	9.273	6.347
Reserve Bodemfonds	465	537	753	333	333	333
Reserve Klimaatfonds	44	344	44	44	44	44
Reserve Versnellingsopgave Wonen	4.415	5.000	370	320	0	0
Reserve bovenwijkse voorzieningen	75	40	1.877	1.090	40	40
Reserve FIBI	0	0	0	0	0	0
Algemene reserve programma 3	1.817	2.153	2.191	2.100	990	792
Exploitatiereserve programma 3	1.859	986	532	0	0	0
Investeringsreserve programma 3	0	82	190	335	391	391
Totaal Baten	45.656	62.701	51.559	44.709	37.411	34.286
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	11.963	16.203	15.511	7.698	9.273	8.851

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Wonen in Breda

In 2024 is het budget bij de bestuursrapportage incidenteel verhoogd door een storting vanuit de reserve Wonen. Dit komt doordat we bij de bestuursrapportage jaarlijks de reserve actualiseren.

Verdeling van de beschikbare ruimte

Ruimtelijke ordening

In 2024 hebben we € 1 miljoen incidenteel budget gekregen voor invoering van de Omgevingswet. De Omgevingswet is op 1 januari 2024 gestart en in 2024 hebben we nog te maken met implementatiekosten. Deze zijn lager in 2025.

Stedelijke planning en programmering

In 2025 onttrekken we € 1,9 miljoen uit de reserve voor bovenwijkse voorzieningen. In dat jaar is er geen storting (baten) gepland. Dit resulteert in een voordeel van € 1 miljoen. Dit bedrag nemen we volgend jaar bij de bestuursrapportage op. Bij rendabele projecten zijn de lasten met € 1,1 miljoen gestegen en er zijn nog eens € 0,7 miljoen aan extra lasten bijgekomen. De toegenomen omzet gaat gepaard met een toename in de inzet van uren. In totaal zijn de lasten met € 3 miljoen gestegen, terwijl de opbrengsten met € 0,3 miljoen zijn afgenomen.

Grote woonprojecten in de stad

Grondexploitatie voor woningbouw

De kosten en opbrengsten van de grondexploitaties zijn beide verlaagd. Per saldo heeft dit geen invloed. De verlaging is veroorzaakt door de actualisering van de grondexploitaties.

Bereikbaar Breda

Mobiliteit

- In 2025 zijn de uitgaven € 0,4 miljoen lager en zijn ook de inkomsten € 0,1 miljoen lager; per saldo € 0,3 miljoen positief. De hogere uitgaven worden veroorzaakt door een toename van de kapitaallasten (€ 0,3 miljoen).
- De lagere uitgaven worden veroorzaakt door taakstellingen vanuit de kadernota van € 0,4 miljoen: voor € 0,25 miljoen gaan we de kosten voor e-oplaadpunten verhalen en voor € 0,15 miljoen minder uitvoeren van beleidsonderzoek en monitoring.
- Tevens vervalt een eenmalige Rijkssubsidie uit 2024 (€ 0,1 miljoen) en is er een lagere dotatie aan de voorziening VRI (€ 0,2 miljoen), omdat deze gelden eerder zijn ingezet voor de aanpassing van de software.

Parkeren

In 2025 zijn de lasten € 0,5 miljoen hoger. Ook de inkomsten zijn hoger (€ 3,6 miljoen). Per saldo levert dit een positief resultaat op van € 3,0 miljoen. De hogere uitgaven worden veroorzaakt door o.a. een toename van de kapitaallasten voor de aanpassing van de parkeersystemen in de garages. De hogere inkomsten worden veroorzaakt door o.a. de verhoging van de tarieven voor het straatparkeren en het harmoniseren van de tarieven en tijden in de stad.

Breda is een duurzame en bestendige stad

Milieu

In 2025 zijn de uitgaven € 3,7 miljoen lager en zijn ook de inkomsten € 3,1 miljoen lager; per saldo € 0,6 miljoen positief:

- In 2025 is er € 0,1 miljoen minder beschikbaar aan HSL-middelen en € 0,2 miljoen minder voor de Omgevingswet, omdat we in 2024 eenmalig een decentralisatie uitkering hadden.
- De subsidie voor niet-gesprongen explosieven wordt pas in 2025 verwerkt (€ 0,3 miljoen)
- De SPUK regelingen uitvoeringsgelden klimaat (CDOKE), energiearmoede en RES zijn in 2025 nog niet begroot, voor een bedrag van € 6,3 miljoen. Dit geldt voor zowel de lasten als de baten.
- Voor het Energie transitiefonds, waar Breda voor 25% eigenaar is, wordt € 0,25 miljoen aan baten verwacht.
- Voor het Volkshuisvestingsfonds zijn € 3 miljoen extra opgenomen voor zowel baten als lasten voor VHF 1 en VHF 2. Daarnaast zijn er overige kleine afwijkingen van € 0,1 miljoen.

In 2025 is de taakstelling ingevuld voor € 0,4 miljoen door diverse maatregelen, onder andere door het niet invoeren van het isolatiefonds en het efficiënter organiseren van de opgave klimaat.

Biodiversiteit

In 2025 zijn de uitgaven € 1,84 miljoen hoger, terwijl de inkomsten gelijk blijven. De hogere uitgaven worden veroorzaakt door eenmalige projectkosten voor 150KV Tennet hoogspanningsverbinding (€ 1,8 miljoen).

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Fasering	Investerings in dit programma	Planning uitgaven 2025 (bruto)	Planning uitgaven 2026 (bruto)	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)
	Wonen				700
	Noordelijke rondweg	100	100	200	2.279
	Parkeren	1.576	3.250	3.250	

	Biodiversiteit- Ecologische groenstructuur- Natuurnetwerk	1.500	1.500	1.500	750
	Biodiversiteit- Ecologische groenstructuur- Verbindingszones	500	500	500	1.100
	Biodiversiteit- Ecologische groenstructuur - EVZ Mark, Aa of Weerij, singels	1.000	6.000	3.500	5.561
	Biodiversiteit- Ecologische groenstructuur- Faunapassages	1.200	1.000	1.000	500
	Biodiversiteit - Natuurinvestering (evenementen)				
	Biodiversiteit -Landschapselementen	105	105	80	80
Ambitie		5.981	12.455	10.030	10.970
	Wonen		260		
	Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk				3.407
	Parkeren	4.525			
	Van Gogh Nationaal Park	338	338		
	Biodiversiteit				40
	Biodiversiteit- Ecologische groenstructuur- Natuurnetwerk	4.371	4.307	4.308	4.300
	Biodiversiteit- Ecologische groenstructuur- Faunapassages	270	270		
Plan		9.504	5.175	4.308	7.747
	Overige Stedelijke ontwikkelingen	145	145	146	
	Wonen	1.564	1.645	145	146
	Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk	2.660	2.718	675	
	Verkeersveiligheid	1.151	431	893	325
	Infrafonds	1.859	921	872	469
	Recreatieve voorzieningen	190			
	Biodiversiteit- Ecologische groenstructuur- Faunapassages	300			
Project		7.869	5.860	2.731	940
	Overige Stedelijke ontwikkelingen	291	91	234	
	Wonen	450			
	Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk	1.382		1.760	
	Realisatie ecologische hoofdstructuur	1.926			
	Van Gogh Nationaal Park	185			
	Biodiversiteit	2.590			
	Energietransitie	550			
Uitvoering		7.374	91	1.994	
Totaal		30.728	23.581	19.063	19.657

Mobiliteit

Deze kredieten zijn bestemd voor de aanleg van infrastructuur in de stad, waaronder de instandhouding van het bestaande netwerk, de schaa sprong OV en fiets en de voorbereidingskosten voor de werkzaamheden aan de Noordelijke Rondweg (inclusief langzaam verkeer).

Meerjarenperspectief infrafonds

Om Breda bereikbaar te houden, investeren we in onze wegen om de doorstroming te bevorderen. Bijvoorbeeld door het toevoegen van extra rijbanen.

Verkeersveiligheid

We investeren in de straten en wijken rondom scholen en sportclubs om de verkeersveiligheid daar te verbeteren.

Parkeren

In 2025 investeren we in de aanschaf van een parkeersysteem voor de openbare weg.

Van Gogh Nationaal Park

We geven met meerdere projecten, ontwikkelingen en externe initiatieven invulling aan het Van Gogh Nationaal Park. Het gaat dan bijvoorbeeld om de natuurontwikkeling in het Markdal en langs de singels, de recreatieve reis langs de Weerijds (route van Nassau tot Van Gogh) en het Middeldreefje.

Biodiversiteit/groen en water

We versterken de biodiversiteit in en rond Breda. Daarvoor investeren we in het Natuurnetwerk Brabant, een netwerk van bestaande en nieuwe natuurgebieden die door ecologische verbindingzones met elkaar verbonden zijn. Dit zijn onze investeringen in 2025:

- We realiseren het Natuurnetwerk. We kopen gronden aan voor nieuwe natuur en richten al beschikbare gronden in met nieuwe natuur, zoals bossen, grasland en heide.
- Voor de ecologische verbindingzones (EVZ's) Mark en Singels maken we een ontwerp, en we starten met de inrichting van de eerste deeltrajecten. (De EVZ is een van de maatregelen om te voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water, de KRW).
- We leggen faunapassages aan, zodat dieren blokkades (zoals wegen) kunnen passeren. Denk aan een groenstrook over bruggen, een faunatunnel onder een weg en hekken om hen naar de passages toe te leiden.
- We ronden het project 'Ommetje Haagse Beemden' af, waarmee een betere verbinding ontstaat tussen de wijk en de omliggende natuurgebieden.

Overige stedelijke ontwikkelingen

De investeringen hebben betrekking op de afronding van het project Amphibia. Daarnaast gaat het om maatregelen in de openbare ruimte voor Tuinen van Genta en andere projecten van derden die zijn vastgelegd in overeenkomsten met die partijen.

Recreatieve voorzieningen

In coronatijd kregen onze inwoners de behoefte om dichterbij huis te recreëren. Daarom is destijds dit budget beschikbaar gesteld en geprogrammeerd. In 2025 worden hiermee toiletten bij de Galderse Meren aangelegd.

Wonen

Dit betreft een storting in het depot van de startersleningen. Daarmee houden we woningen betaalbaar. Ook zorgen we hiermee voor de voorbereiding van de tijdelijke woningen en voor de samenwerkingsovereenkomst met Samen Wonen.

RESERVES

Bedragen x € 1.000

Duurzaam wonen in Breda	Stand 1-1-2025	Bedrag mutaties	Stand 31-12-2025
-------------------------	-------------------	-----------------	---------------------

Bodemfonds	2.819	-562	2.257
Klimaatfonds	1.425	271	1.696
Versnellingsopgave Wonen	563	-370	193
Reserve bovenwijkse voorzieningen	3.059	-1.817	1.242
Reserve FIBI	0	-0	-0
Reserve Toekomst bestendig wonen	1.000	0	1.000
Algemene reserve programma 3	4.626	-1.654	2.972
Exploitatiereserve programma 3	532	-532	0
Investeringsreserve programma 3	3.863	3.694	7.557
Totaal	17.887	-971	16.916

Reserve Bodemfonds

Doel

De ontwikkelingen in de stad zijn onzeker. Onze inzet is maatwerk en ieder jaar anders. Met een bodemreserve vangen we pieken en dalen in de uitgaven op. De reserve vullen we aan met het resultaat vanuit het thema Bodem. Het gaat hierbij steeds meer om (woningbouw)opgaves die vrijwel altijd op inbreidingslocaties liggen en die door het industriële verleden gekenmerkt worden door hoge bodemkosten.

Risico

Het risico bestaat dat we tegen beperkingen aanlopen als we de verantwoordelijkheid bij de ontwikkelaar willen wegleggen, vooral wanneer landelijke subsidies wegvallen. Bovendien krijgt de gemeente steeds vaker de verantwoordelijkheid voor locaties waar geen specifieke veroorzaker aan te wijzen is.

Reserve Klimaatfonds

Doel

Op basis van het Klimaatplan stellen we jaarlijks een Klimaatbegroting op. Deze reserve wordt beschikbaar gesteld voor projecten die helpen om de klimaatdoelen van Breda te bereiken.

Toelichting

Het Klimaatfonds (reserve) bestaat uit bijdragen vanuit het project Windmolens Hazeldonk. Hieruit ontvangen we sinds 2014 jaarlijks € 247.500, waarvan € 43.500 voor het Grondbedrijf. Jaarlijks wordt het bedrag geïndexeerd. Deze bijdrage ontvangen we in totaal 20 jaar.

Reserve Versnellingsopgave Wonen

Doel

Bij het coalitieakkoord zijn middelen beschikbaar gesteld voor de Versnellingsopgave Wonen, die worden gedekt vanuit winstnemingen van grondexploitaties. Het doel van deze bestemmingsreserve is om geld beschikbaar te houden voor de Versnellingsopgave Wonen. De winstnemingen storten we in de reserve. De uitgaven voor de Versnellingsopgave halen we uit de reserve.

Toelichting

De reserve komt uit de jaarrekening 2018.

Reserve Bovenwijkse voorzieningen

Doel

Met deze reserve dekken we een deel van de kosten af van bovenwijkse voorzieningen. De inkomsten van de bestemmingsreserve zijn exploitatiebijdragen van private ontwikkelaars vanuit nieuwbouwplannen. Deze bijdragen zijn overeengekomen in een anterieure overeenkomst of afkomstig van gemeentelijke grondexploitaties. De onttrekkingen bestaan uit af te dekken kosten voor de bovenwijkse voorzieningen van een aantal projecten en de jaarlijkse ambtelijke kosten voor het beheer van de reserve.

Toelichting

De reserve is ingesteld op basis van het raadsbesluit in 2020. Nadien is de nota Bovenwijkse voorzieningen vervangen door de Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving (per 1-1-2024). Deze reserve blijft gehandhaafd tot de oude verplichtingen zijn afgewikkeld.

Reserve Financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving

Doel

Met deze reserve wordt beoogd een deel van de kosten van bovenwijkse voorzieningen te kunnen afdekken. De inkomsten van de bestemmingsreserve zijn exploitatiebijdragen die gedaan worden bij nieuwbouwplannen en afkomstig zijn van private ontwikkelaars, overeengekomen in een anterieure overeenkomst of afkomstig van gemeentelijke grondexploitaties. De onttrekkingen bestaan uit af te dekken kosten van bovenwijkse voorzieningen van een aantal projecten, zoals benoemd in de Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving en jaarlijkse ambtelijke kosten voor het beheer van de reserve.

Toelichting

De reserve is ingesteld op basis van het raadsbesluit in december 2023. De Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving (per 1-1-2024) vervangt (i.v.m. de inwerkingtreding van de Omgevingswet) de Nota Bovenwijkse Voorzieningen.

Reserve Toekomstbestendig wonen

Deze regeling brengt € 1 miljoen kapitaallasten met zich mee. De reserve Toekomstbestendig wonen is bestemd om deze kapitaallasten te dekken. In 2021 is een bedrag van € 1 miljoen gedoteerd aan de reserve.

Algemene reserve programma 3

De middelen in deze reserve zijn bestemd voor de cofinanciering van het Volkshuisvestingsfonds, 150KV Tennet hoogspanningsverbinding en de verlenging van het energiepakket voor de periode 2024-2025.

Investering reserve programma 3

De middelen in deze reserve zijn bestemd voor verkeersveiligheid rondom scholen en het infrastructuurfonds.

Exploitatiereserve programma 3

Deze mutatie betreft onder meer de cofinanciering van het volkshuisvestingsfonds, het uitvoeren van geluidswerende maatregelen voor woningen langs de HSL en de A16 en het woonfonds.

VOORZIENINGEN

Bedragen x € 1.000

Duurzaam wonen in Breda	Stand 1-1-2025	Bedrag mutaties	Stand 31-12-2025
Onderhoud parkeerbedrijf	1.907	-403	1.504
Planmatig onderhoud Vastgoedontwikkeling	3.880	-524	3.356
Voorziening verkeersregelinstallaties	213	45	258
Vrz van derden verkregen middelen (progr 3)	519	23	541
Totaal	6.519	-860	5.659

Voorziening Onderhoud gebouwen Parkeerbedrijf

Doel

De voorziening is bedoeld voor het egaliseren van meerjarige onderhoudskosten aan de parkeergarages van het parkeerbedrijf.

Toelichting

De bijdragen verhogen we volgens de bouwkostenindex (structureel).

Planmatig onderhoud vastgoedontwikkeling

De voorziening is voor de onderhoudskosten van strategisch aangekochte panden. Op korte termijn is onderhoud nodig, maar ontbreekt voor deze panden een echt vast voornemen voor ontwikkeling. De basis voor deze bijdrage is een meerjarige onderhoudsplanning, waarvan de doorberekening loopt tot en met 2032. De voorziening is toereikend om het geplande onderhoud tot en met 2032 uit te kunnen voeren.

Voorziening Verkeersregelininstallaties

Doel

Vanuit deze voorziening houden we de verkeersregelininstallaties (VRI's) verantwoord en doelmatig goed. Uitgangspunten zijn:

- geen veiligheidsrisico's voor de gebruiker
- geen hinder bij gebruik
- zo min mogelijk kapitaalvernietiging

Toelichting

Een jaarlijkse bijdrage aan deze voorziening is voldoende om de bestaande VRI's op een goed niveau te houden.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Grondprijzen Breda 2020	Kaderstellend	2020
Gebiedsperspectief Havenkwartier	Kaderstellend	2017
Gebiedsvisie Binnenstad	Kaderstellend	2014
Nota Grondbeleid 2014	Kaderstellend	2014
Aanvullend beleidskader grondbeleid	Kaderstellend	2020
Ontwikkel- en realisatiestrategie Via Breda	Kaderstellend	2015
Ruimtelijke visie voor de Gasthuisvelden	Kaderstellend	2016

Structuurvisie Bedrijventerreinen Breda 2020	Kaderstellend	2008
Omgevingsvisie Breda 2040	Kaderstellend	2021
Structuurvisies Doornbos en Linie	Kaderstellend	2012
Welstandsnota	Kaderstellend	2004
Erfgoedverordening	Kaderstellend	2011
Beleidsregels voor het afwijken van een bestemmingsplan	Kaderstellend	2015
Verordening bedrijveninvesteringszone Breda-Oost 2017 (financieel/fysiek)	Kaderstellend	2015
Vigerende bestemmingsplannen (alle)	Kaderstellend	2019
Participatieleidraad bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving	Kaderstellend	2019
Coördinatieverordening gemeente Breda	Kaderstellend	2019
Besluit tot het aanwijzen van categorieën gevallen waarin een verklaring van geen bedenkingen niet is vereist	Kaderstellend	2019
Woonvisie Breda: wonen in een dynamische stad	Kaderstellend	2013
Aanvulling op de Woonvisie 2013	Kaderstellend	2016
Verordening doelgroepen sociale woningbouw en middenhuur Breda	Kaderstellend	2019
Aanpak kamerverhuur	Kaderstellend	2014

Arbeidsmigranten afsprakenkader	Kaderstellend	2021
Actieplan studentenhuysvesting	Kaderstellend	2016
Alliantie Breda 2024-2028: afspraken over wonen in Breda	Kaderstellend	2019
Gebiedsprofielen Wonen en perspectief wonen	Kaderstellend	2019
Gebiedsprofielen: beschrijving Wonen en Zorg	Kaderstellend	2019
CPO-beleid gemeente Breda 2020	Kaderstellend	2020
Bestedingsplan Impuls voor de woonagenda	Kaderstellend	2019
Beleidsregel Bezoekersregeling type straat en type garage 2017	Kaderstellend	2017
Nota parkeer- en stallingsbeleid Breda (2004, herijking 2013)	Kaderstellend	2004
Duurzaamheidsvisie Breda 2030	Kaderstellend	2016
Actsheets onderdeel van de duurzaamheidsvisie Breda 2030	Kaderstellend	2016
Bodembeheernota en bodemkwaliteitskaart vaststellen hergebruik grond	Kaderstellend	2017
Bodemmasterplan Breda 2030 Een basis voor duurzame ontwikkeling	Kaderstellend	2017
Impuls ruimtelijke adaptie Breda	Kaderstellend	2016
Stedelijk waterplan 2019-2023; Breda waterbewust	Kaderstellend	2019

Actieplan geluid	Kaderstellend	2020
Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Breda 2008	Kaderstellend	2008
Ontheffingenbeleid Wet geluidhinder 2007	Kaderstellend	2007
Nota bovenwijkse voorzieningen	Kaderstellend	2020
Bestuursakkoord 2022 - 2026 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit'	Kaderstellend	2022
Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving	Kaderstellend	2023
Bredaas Groenkompas	Kaderstellend	2023
Klimaatplan Breda klimaatneutraal in 2044	Kaderstellend	2023
Regionale Energie Strategie 1.0 West-Brabant	Kaderstellend	2021
Transitievisie Warmte Breda	Kaderstellend	2022
Beleidsnota Omgaan met niet-gesprongen explosieven uit de Tweede Wereldoorlog	Kaderstellend	2021
Tijdelijk beleid bij ontwikkelingen nabij geitenhouderijen	Kaderstellend	2024
Mobiliteitsvisie Breda	Kaderstellend	2021
Thuis in Breda: Woonvisie 2024-2040	Kaderstellend	2024
Gebiedsvisie Bavel 2040	Kaderstellend	2024

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage. Voor de bijdrage van de verbonden partij aan de doelstellingen, belangrijkste beleidsontwikkelingen en risico's verwijzen we naar de paragraaf Verbonden partijen.

- GR Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4

